L. M. ŠKERJANC

M a ř e n k a

Rkp.

Mařenka

Koreografska skladba
(po Cankarjevi noveli „Spomladi",
za ples izdelala Mirta Pavlin)

Klavir 2-ročno

L. Mikeljanc

29/10. 1940

Lepič

3. VI. 1942

Narodna in univerzitetna knjižnica v Ljubljani

MF 651/1965.

L.M.Škerjanc

M a ř e n k a

koreografska simfonična pesnitev po Cankarjevi noveli "Spomladi".

Plesni osnutek izdelala Marta Paulinova.

Pobudo za to delo, ki je bilo napisano koncem oktobra 1940., je dala plesalka Marta Paulinova, ki je iz Cankarjeve novele "Spomladi" (Krpanova kobila) izdelala tekst za koreografsko stvaritev, katera je na programu njenega plesnega večera. Po njeni zamisli je avtor napisal simfonično pesnitev, ki v smislu programske glasbe višje vrste ponazoruje potek ~~god~~ dogodkov iz življenja delavskega otroka Mařenke. Tako je nastala vrsta krajših značilnih glasbenih slik, ki so povezane med seboj z osnovno, tragično usodnostjo in okvirjene v obeležju, kakor ga predočuje Ivan Cankar. Posamezne faze glasbenih misli je mogoče opredeliti takole:

Uvod ponazoruje vzdušje hiš dunajske delavske četrti ("od daleč zamolklo bučanje strojev iz tvornic, zvonki, nagli udarci kladiva ob jeklo, ~~klic-zidarjev---to~~ monotoni klic zidarjev - to je življenje in solnce teh oči.") in podaja problematiko Mařenke (počenši s stavkom "Hitel sem v dolino") Pojava Mařenke je ilustrirana v vzdihih violončela in angleškega roga ter bežni pasaži solo-violine. V Mařenki pa je ~~skr~~rito živela predstava nekega drugega, boljšega sveta (Cankarjeva prispodoba z rožmarinom). V njej zakipi želja ~~po~~ boljšega življenja, toda po prvih vzponih pade in znova se oglasi ubijajoči truš̌č, sedaj le bolj kot odmev prvotnega, kateremu Mařenka ne more zoperstaviti dovolj lastne moči. Njen motiv utone v pezi vsakdanjega življenja. Vsa teža tega mesta pritiska na njeno sključeno postavo.

Tedaj nastopi pojava lajnarja ("V veži je zaropotalo"). Poljudna popevka, veselo-žalostna, katero nakazujejo pihala, vzbudi v Mařenki niz zatrtih hrepenenj ("Mařenka je vztrepetala, ustnice so se odprle, hotela se je nasmehniti"). Zaslišala je pesem v sebi, priklical jo je spomin, izvirajoč iz lajnarjevega napeva. Iz njegovega motiva vzrase napev njenega hrepenenja.

Mařenka sledi klicu po svobodi. Utrgala se je njena zatrta mladost. V hitrem begu iz sivega zidovja hiš se skuša rešiti v naravo. Mařenka doživi naravo ("Travnik zeleni, nepokošeni... Tam, tam se širi neizmeren, valovi v solncu, veter gladi po njem s tiho dlanjo..."). Dan v naravi - jutro, poldan, večer.

Toda bil je le privid. Mařenka se zave, da je bilo le hrepenenje. Vse okoli nje je le tujina ("Tujina je tukaj, razprostira se, molčeča, sovražna, do obzorja, v neskončnost."). Nenadoma spozna vso grozo okrog sebe. ~~Utrga-se-ji-krik~~ "In ker je spoznala Mařenka, da ni poti nikjer in nikamor, je sedla ob ulico, na kameniti tlak". "Naslonila se je ob zid in takrat je bilo, ko se je sklonila groza, smrti sami podobna, čisto blizu k nji, dehnila ji v lice ter jo prijela za roko..."

Delo je napisano v svobodnem slogu, za veliki orkester, in traja 10 minut.

M a ř e n k a

Koreografska zamisel za baletno predstavo po Cankarjevi noveli "Spomladi".

Plesni osnutek izdelala Marta Paulinova.

Povod za to delo, ki je bilo napisano koncem oktobra 1940., je dala plesalka Marta Paulinova, ki je iz Cankarjeve novele "Spomladi" (Krpanova kobila) izdelala tekst za koreografsko stvaritev, katera je na programu njenega plesnega večera. Po njeni zamisli je avtor napisal glasbeno-zamisel, ki v smislu programske glasbe višje vrste ponazarja potek dogodkov iz življenja delavskega otroka Maŕenke. Tako je nastala vrsta krajših značilnih glasbenih slik, ki so povezane med seboj z osnovno, tragično usodnostjo in oklepajo v obeh delih, kakor ga predočuje Ivan Cankar. Posamezne faze glasbenih slik si je mogoče opredeliti takole:

Uvod ponazarja vzdušje hiš dunajske delavske četrti ("od dalec zamolklo bučanje strojev iz tovarnic, zvonki, megli udarci kladiva ob jeklo, klic sidarjev --- to monotoni klic sidarjev - to je življenje in solnce teh ljudi.") in podaja problematiko Maŕenke (počenši s stavkom "Hitel sem v dolino") Pojava Maŕenke je ilustrirana v vzdihih violončela in angleškega roga ter begi prvi pasaži solo-violine. V Maŕenki pa je skrito čivela predstava nekega drugega, boljšega sveta (Cankarjeva prispodoba z rožmarinom). V njej zakipi želja po boljšega življenja, toda po prvih vzponih pade in znova se oglasi ubijajoči trušč, sedaj je bolj kot odmev prvotnega, kateremu Maŕenka ne more zopersta-viti dovolj lastne moči. Njen motiv utone v pesti vsakdanjega življenja. Vsa tega mesta prilika na njeno zaključeno postavo.

Tedaj nastopi pojava Jelnarja ("V vasi je zaropotalo"). Poljuba poveka, veselo-zafoutna, katero naskanjejo piščali, vzbudi v Maŕenki nik zatrtih hrepenenj ("Maŕenka je vztrepetala, pučnice so se odprle, hotela se je nasmehniti"). Zaslišala je pesem v sebi, prikliče jo je spomin, izvirajoč iz Jelnarjevega napeva. Iz njegovega motiva vzrase napev njenega brez enonja.

Maŕenka sledi klicu po svobodi. Utrgala se je njena zadrta mladost. V bitem begu iz stvega zidovja hiš se skuša rešiti naravo. Maŕenka doživi naravo ("Travnik zeleni, nepokošeni... Tam, tam se širi neizmeren, valovi v solncu, veter gladi po njem s tiho dlanjo..."). Dan v naravi - jutro, poldan, večer.

Toda bil je le privid. Maŕenka se zave, da je bilo le brepenenje. Vse okoli nje je le tujina ("Tujina je tuka], razpostira se, molčeča, sovražna, do obzorja, v neskončnost."). Nenadoma spozna vso grozo okrog sebe. Utrga se ji klic "In ker je spoznala Maŕenka, da ni poti nikjer in nikamor, je sedla ob ulico, ne kamenit tlak". "Nasloniła se je ob zid in takrat je bilo, ko se je sklonila groza, smrti sama podobna, čisto blizu k nji, dehnila ji v lice ter jo prijela za roko..."

Delo je napisano v svobodnem slogu, za velik orkester, in traja 10 minut.

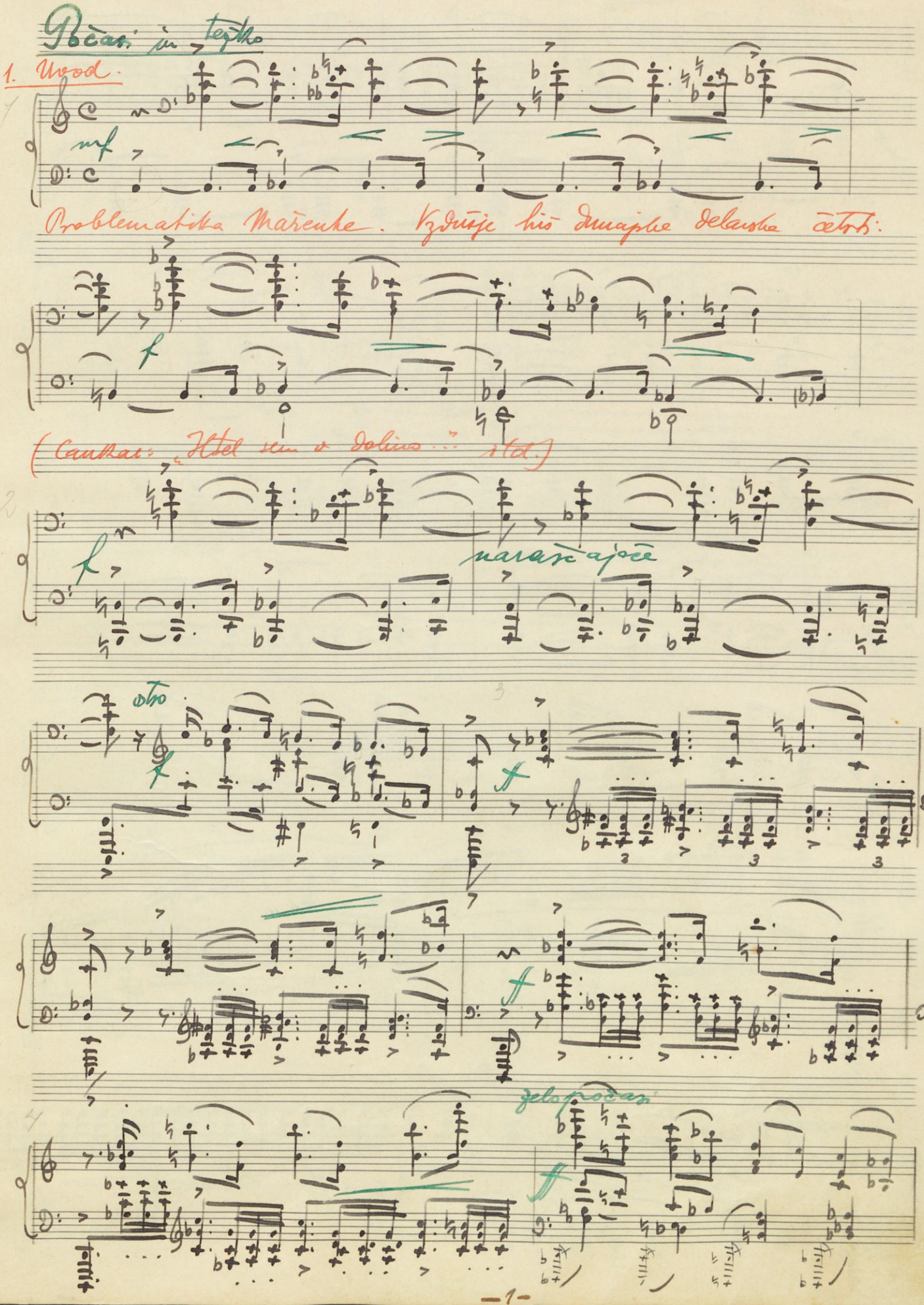

Počasi in teško

1. Uvod.

mf

Problematika Mařenke. Vzdušje hiš dunajske delavske četrti:

f

(Cankar: „Hotel sem v dolino..." itd.)

f

narašča joče

ostro

f

f

f

zelo počasi

f

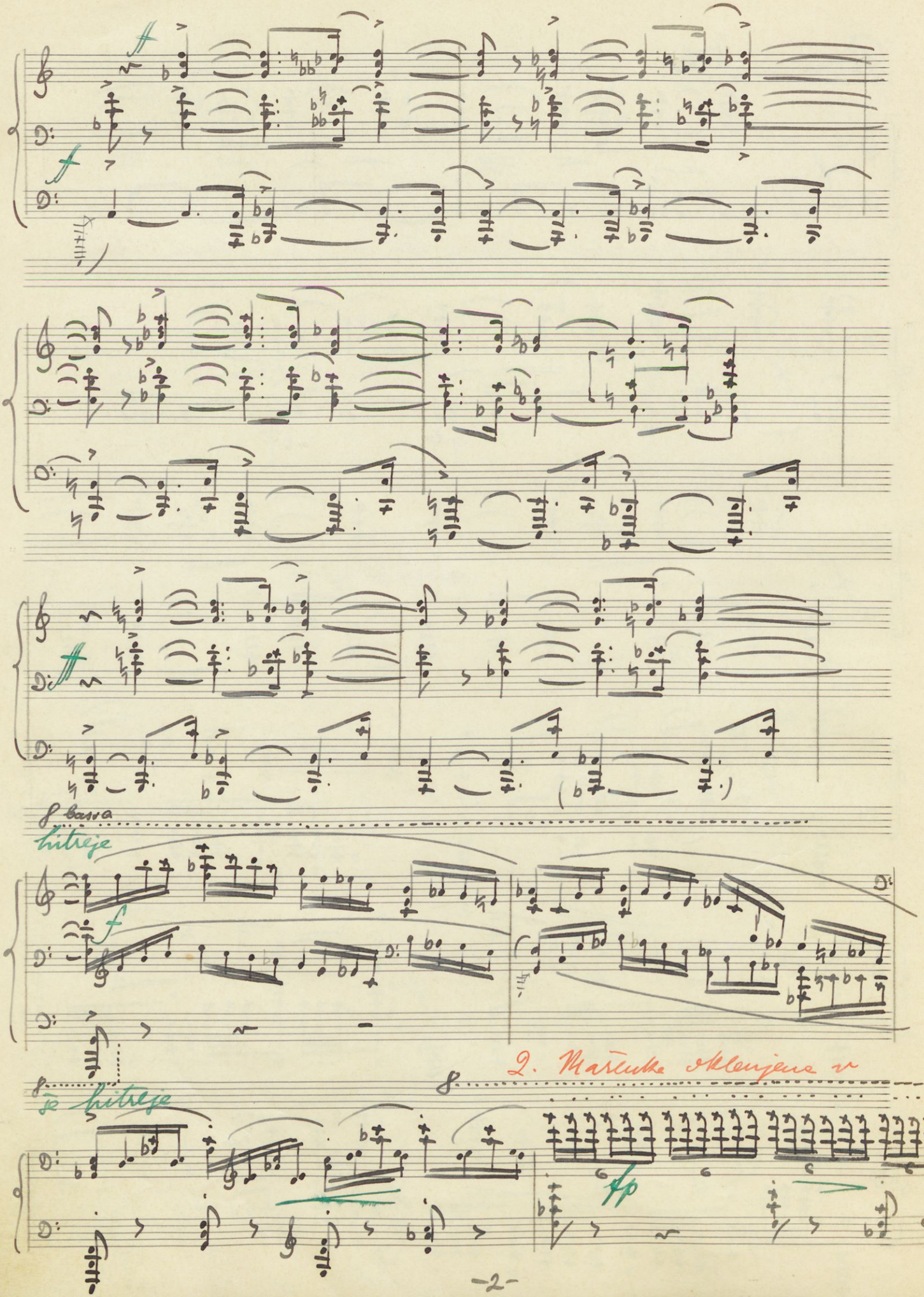

8 bassa

hitreje

f

8

2. Mařenka oklenjena v

8

je hitreje

fp

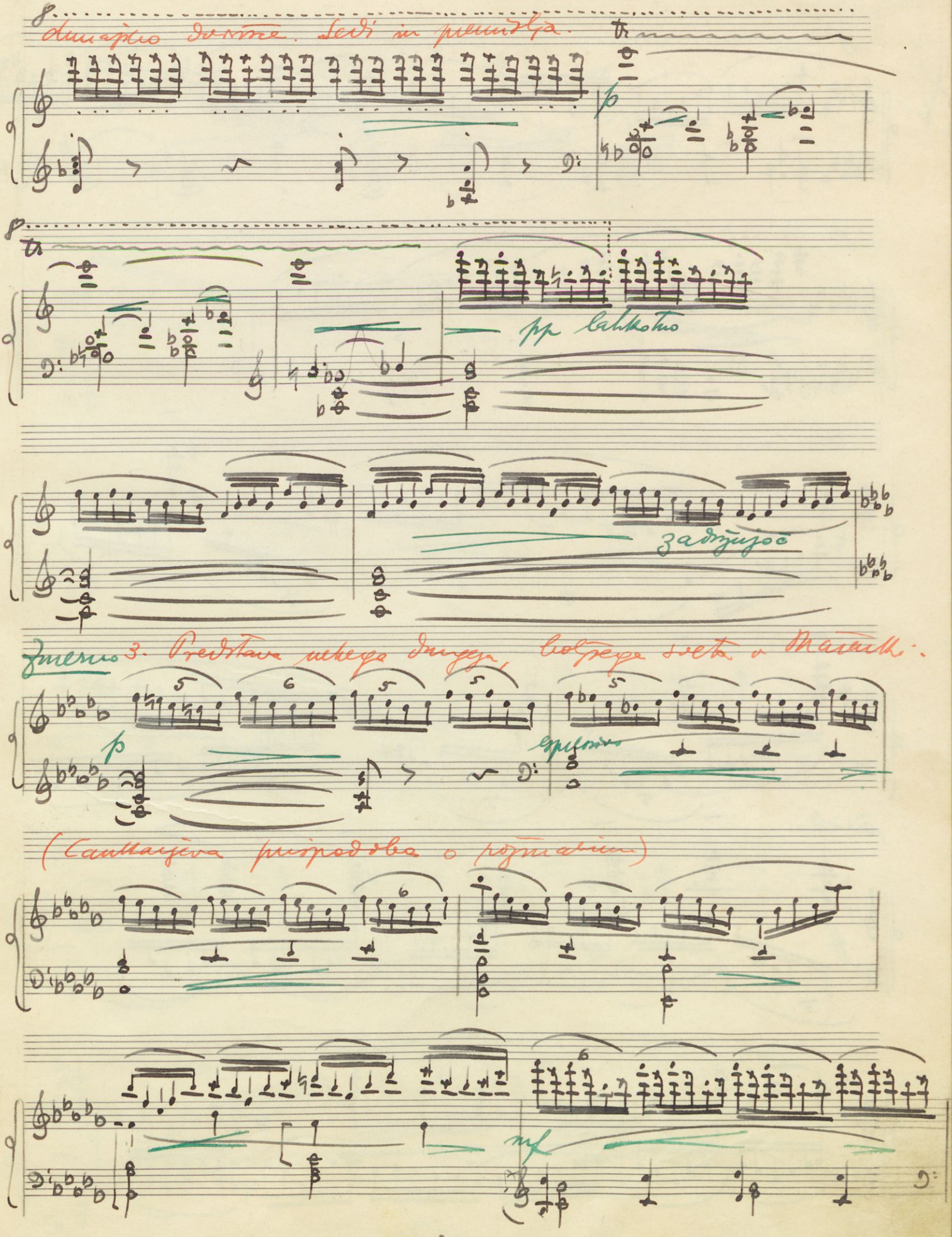

dunajsko dvorišče. Sedi in premišlja.

p

pp lahkotno

zadržujoč

Zmerno 3. Predstava nekega drugega, boljšega sveta v Maranki.

p

espressivo

(Cankarjeva prispodoba o rojstvarim)

mf

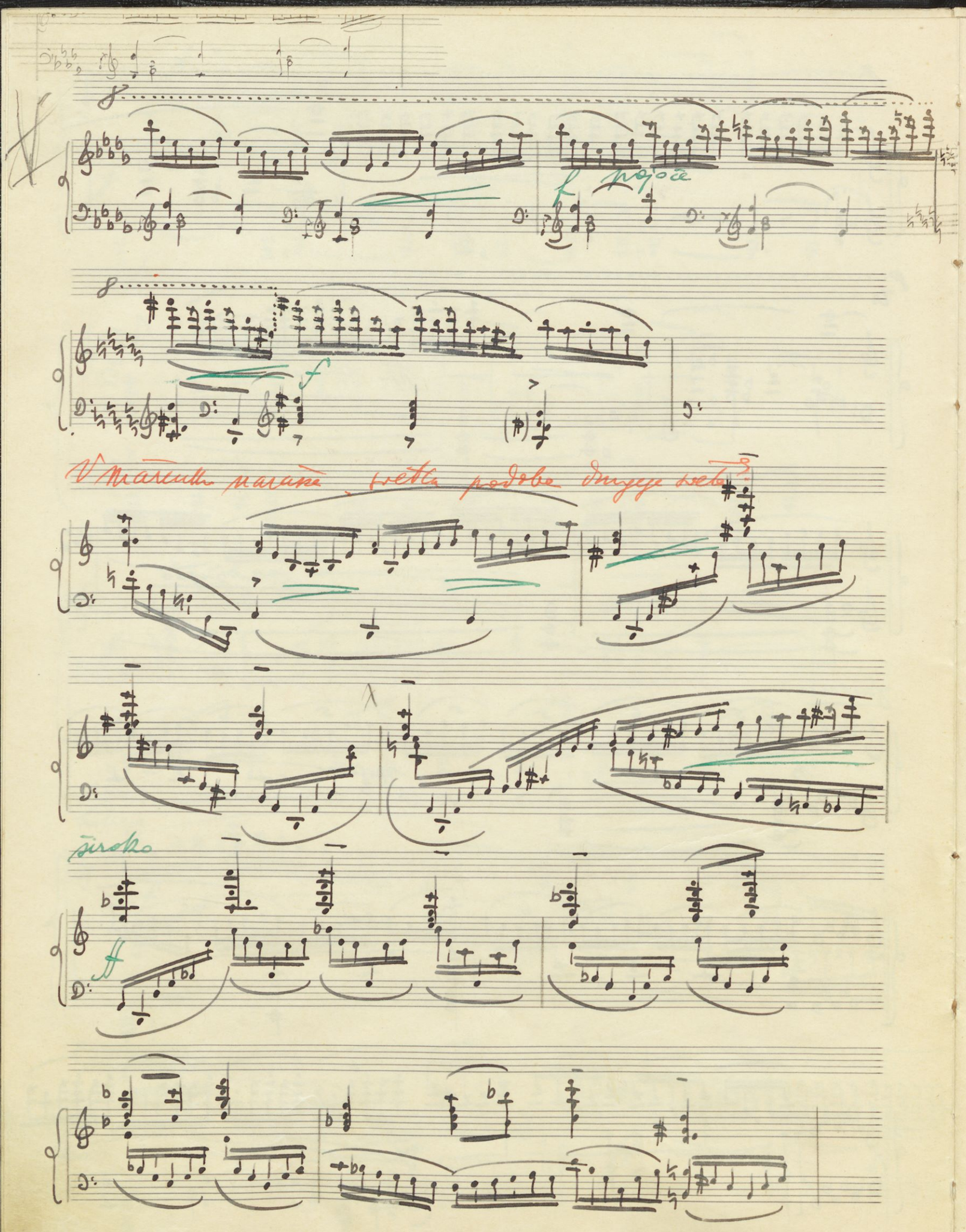
pojoče
V mareuku naraše světla podobe drugeje světa
široko

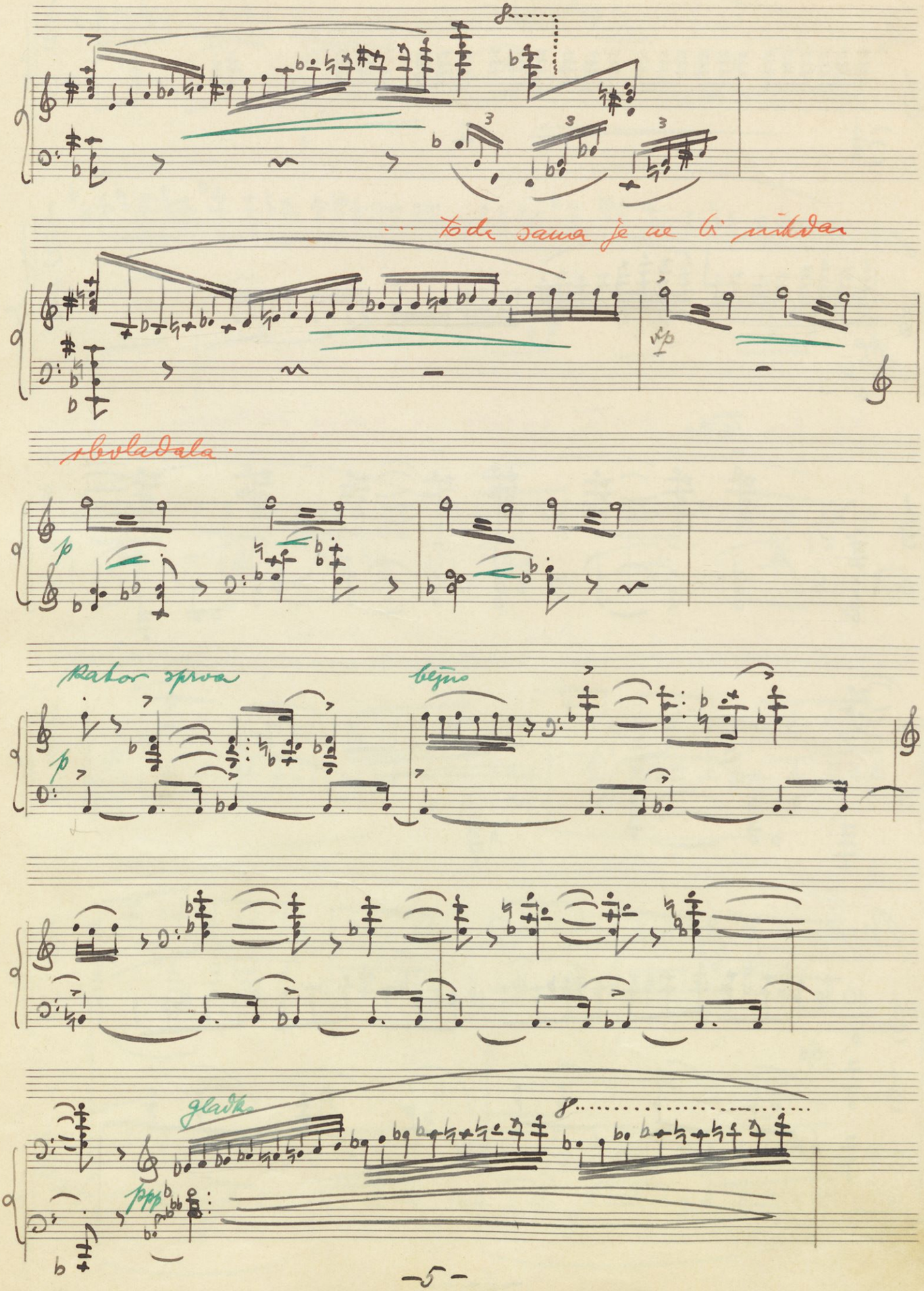
... toda sama je ne bi nikdar
obvladala
p
kator sprva
bejno
p
gladko
ppp

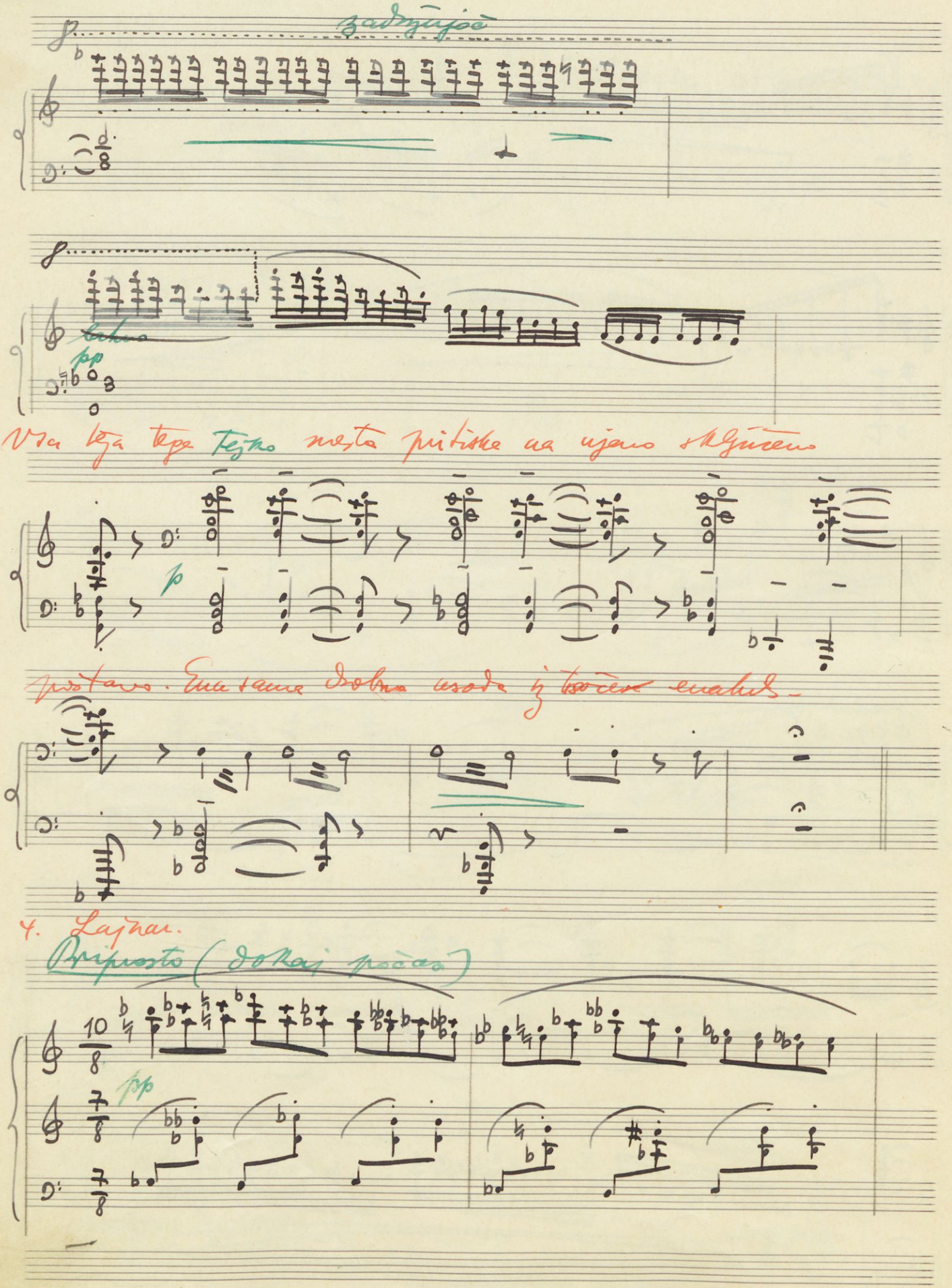

zadržujoč

lehno

pp

Vsa teja tega tejko mesta pritiska na ujano sklijučeno

p

postavo. Ena sama drobna usoda iz tvočeve enakih-

4. Lajnar.

Priprosto (dokaj počasi)

pp

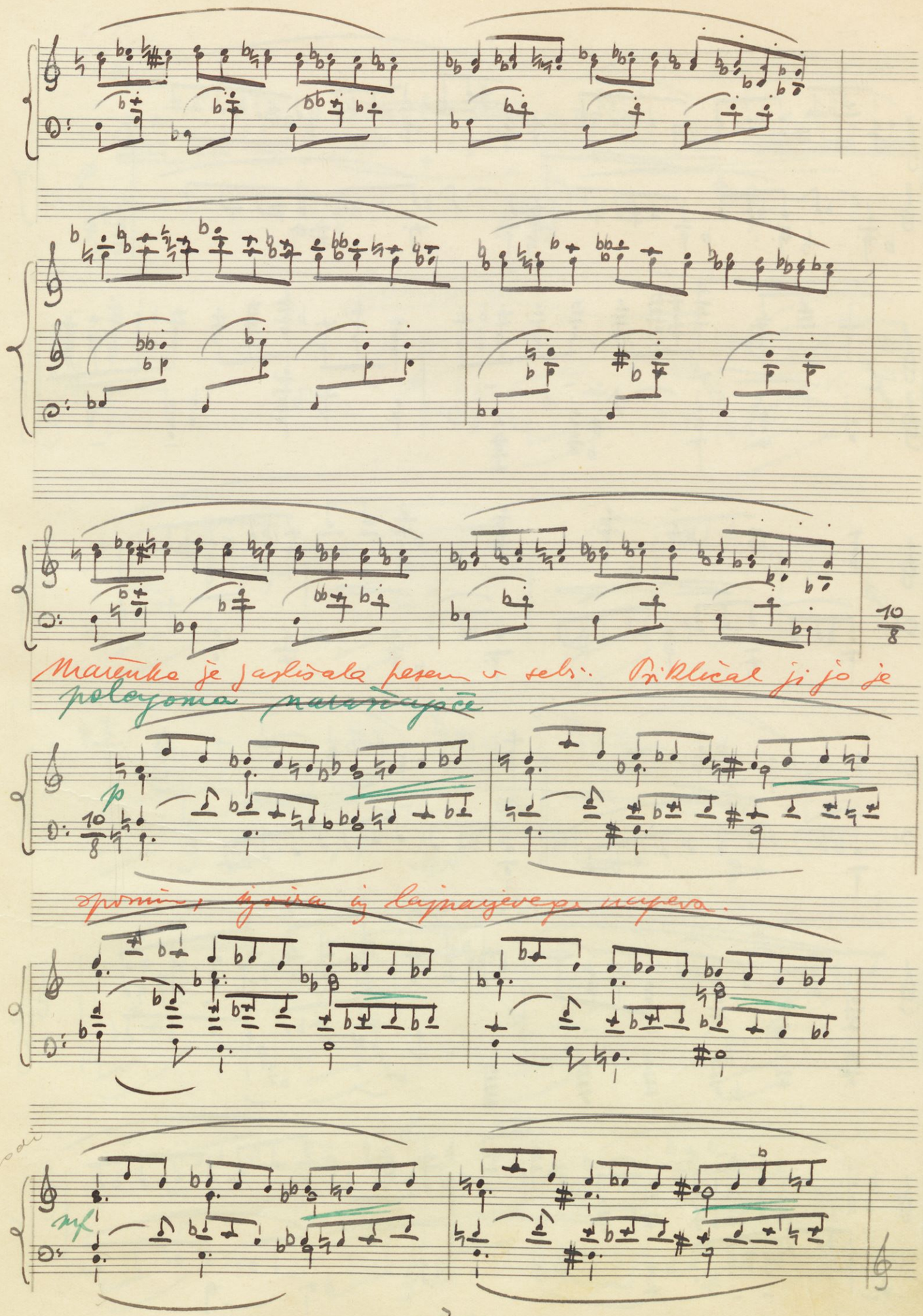
Mařenka je zaslišala pesem v sebi. Priklical ji jo je
polagoma naraščajoče
p
spomin, izvira iz lajnarjevega napeva.
hodi
mf

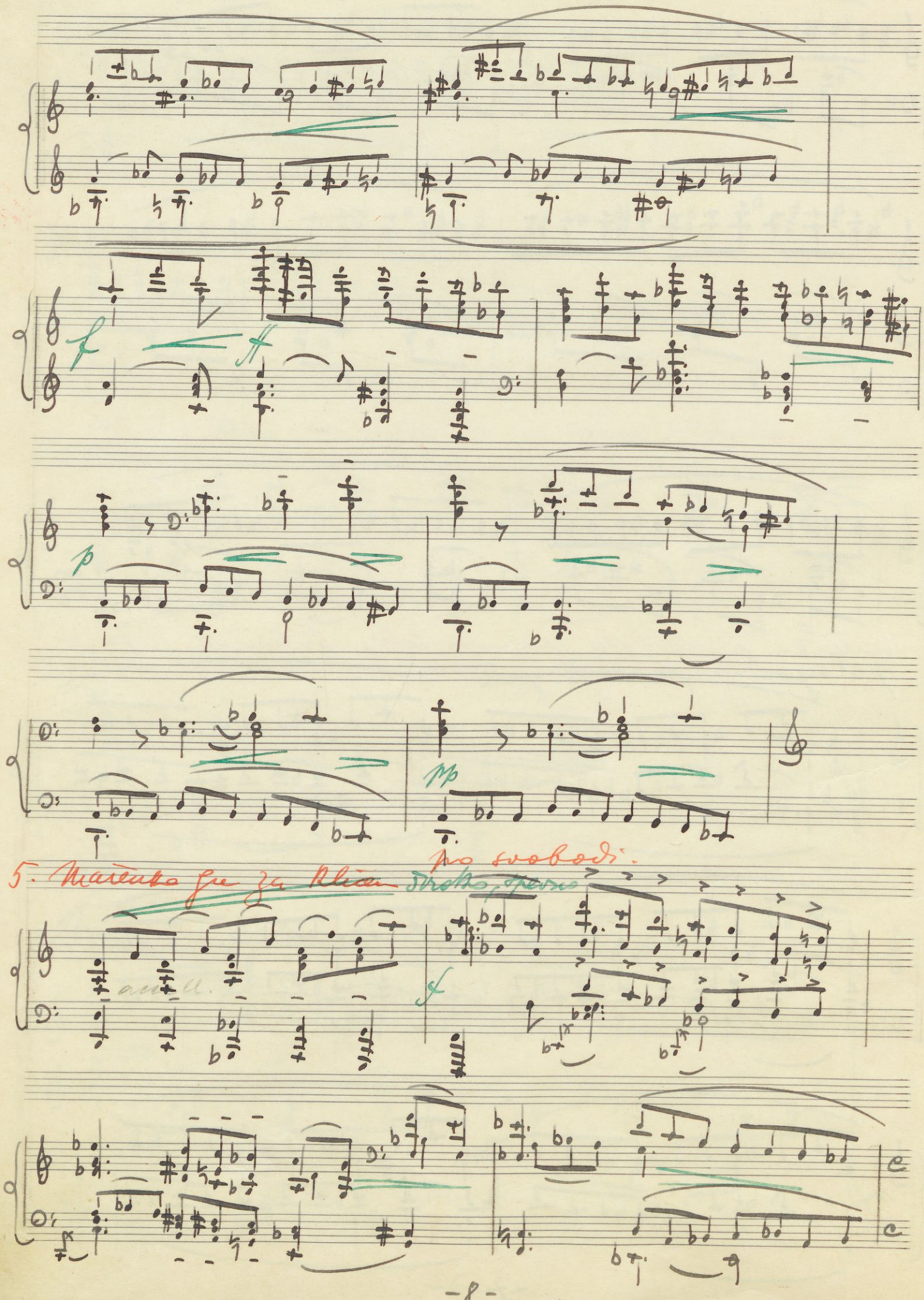
f
ff
p
pp
po svobodi.
5. Mařenko gre za klicem
strokto, sperno
f

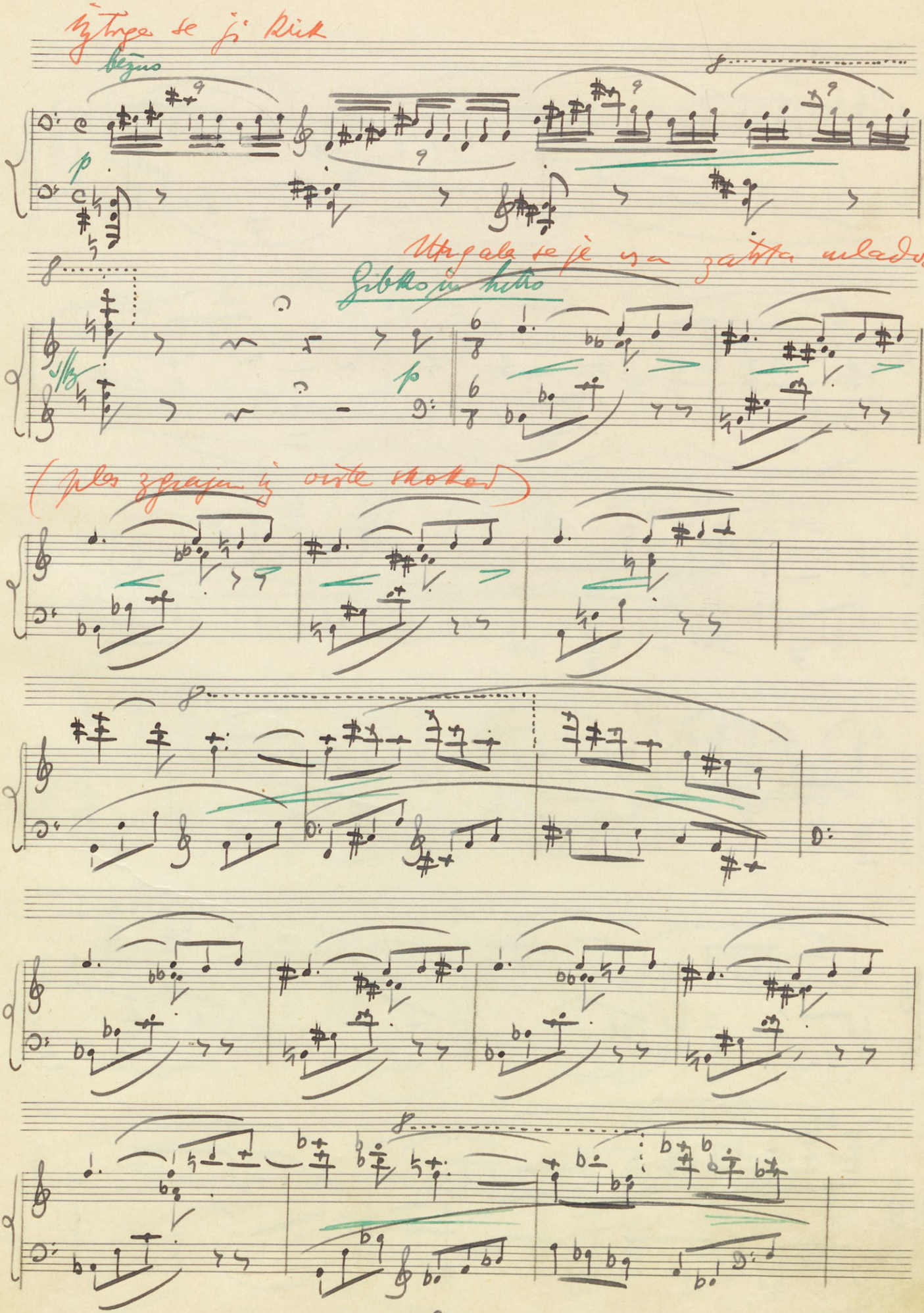
Utrgala se je vsa zatrta mladost,
Gibko in hitro
(ples zgrajen iz viste skokov)

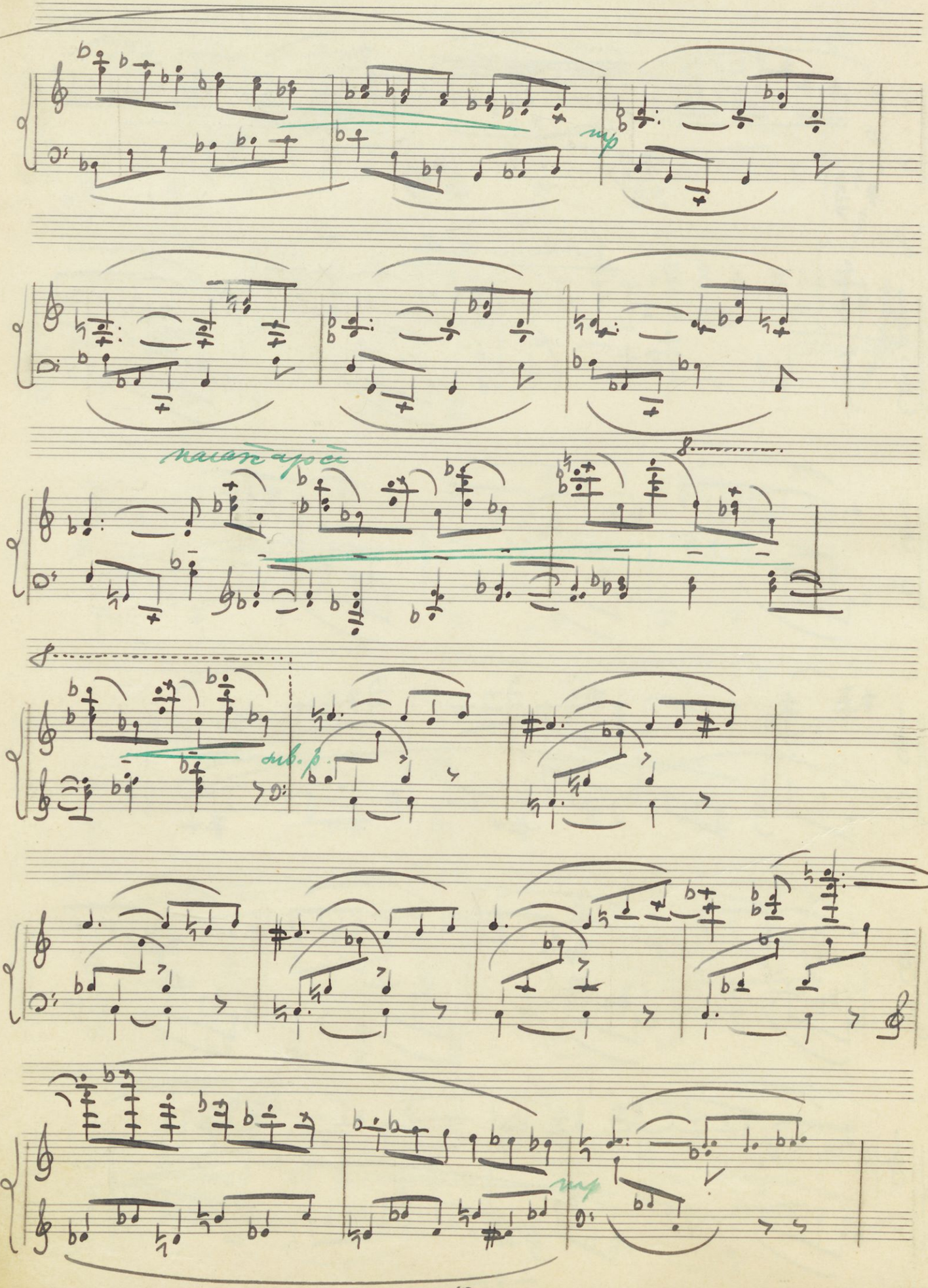
mp
naar à poco
sub. p

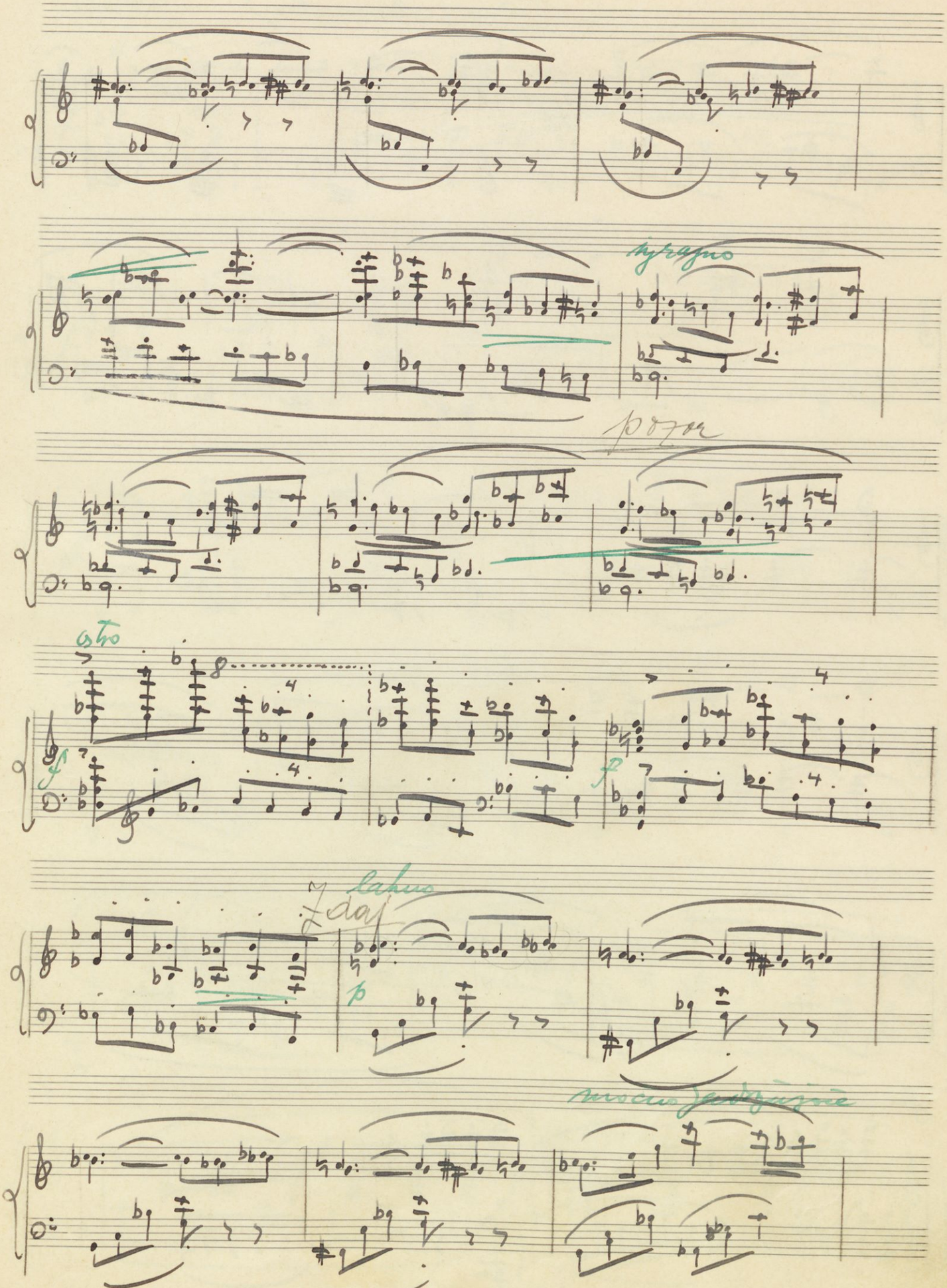
tyrano
pozor
ostro
lahno
Zdaj
p
mocno jadrzejsze

6. Mařenka dojmi naravo.

Počasi (skrivnostno)

Jutro.

pp

p

riten.

Kakor sprva

p

f

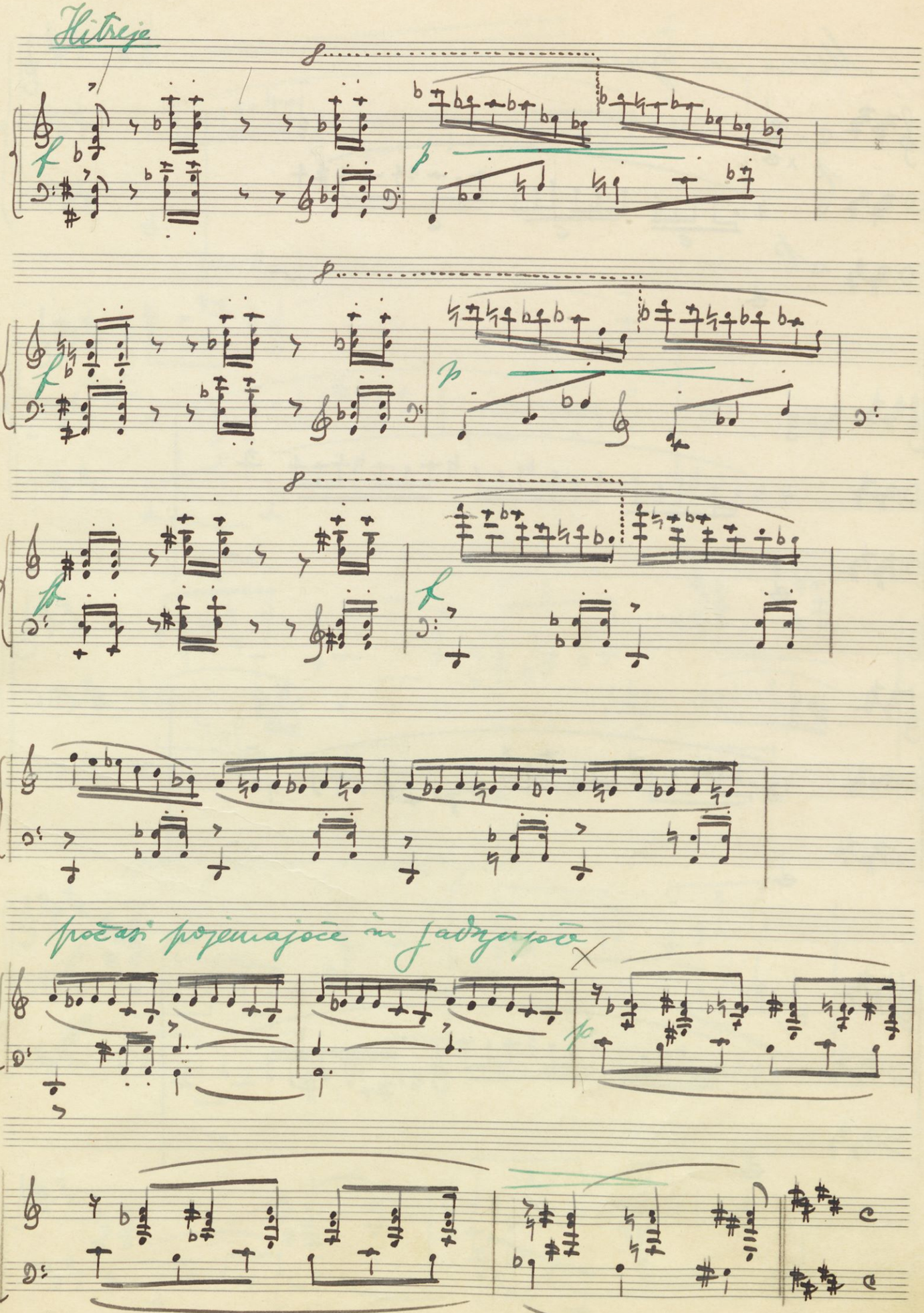
Hitreje
počasi pojemajoče in jadrajoče

Mirno in izrazito

7. Poldan.

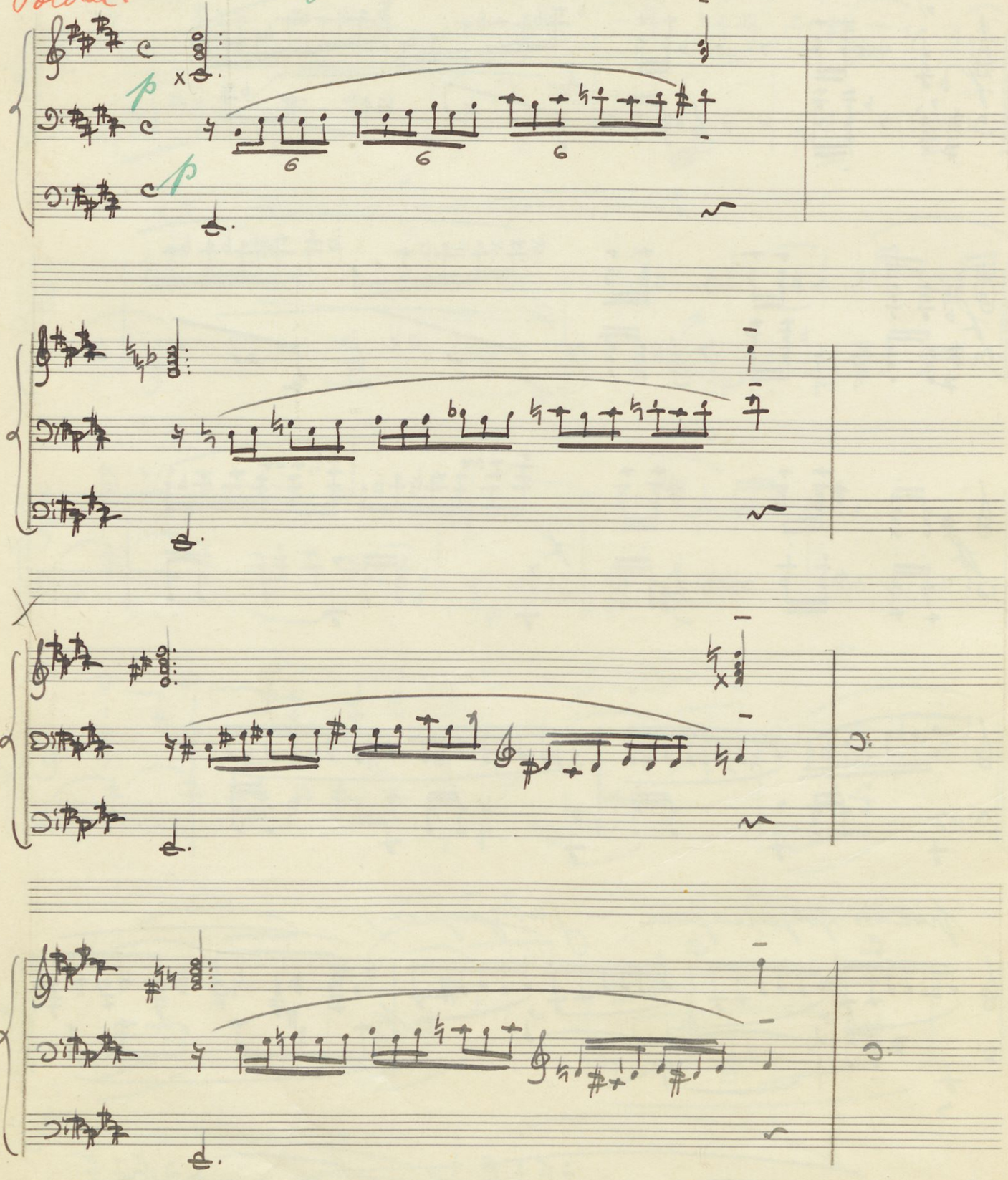

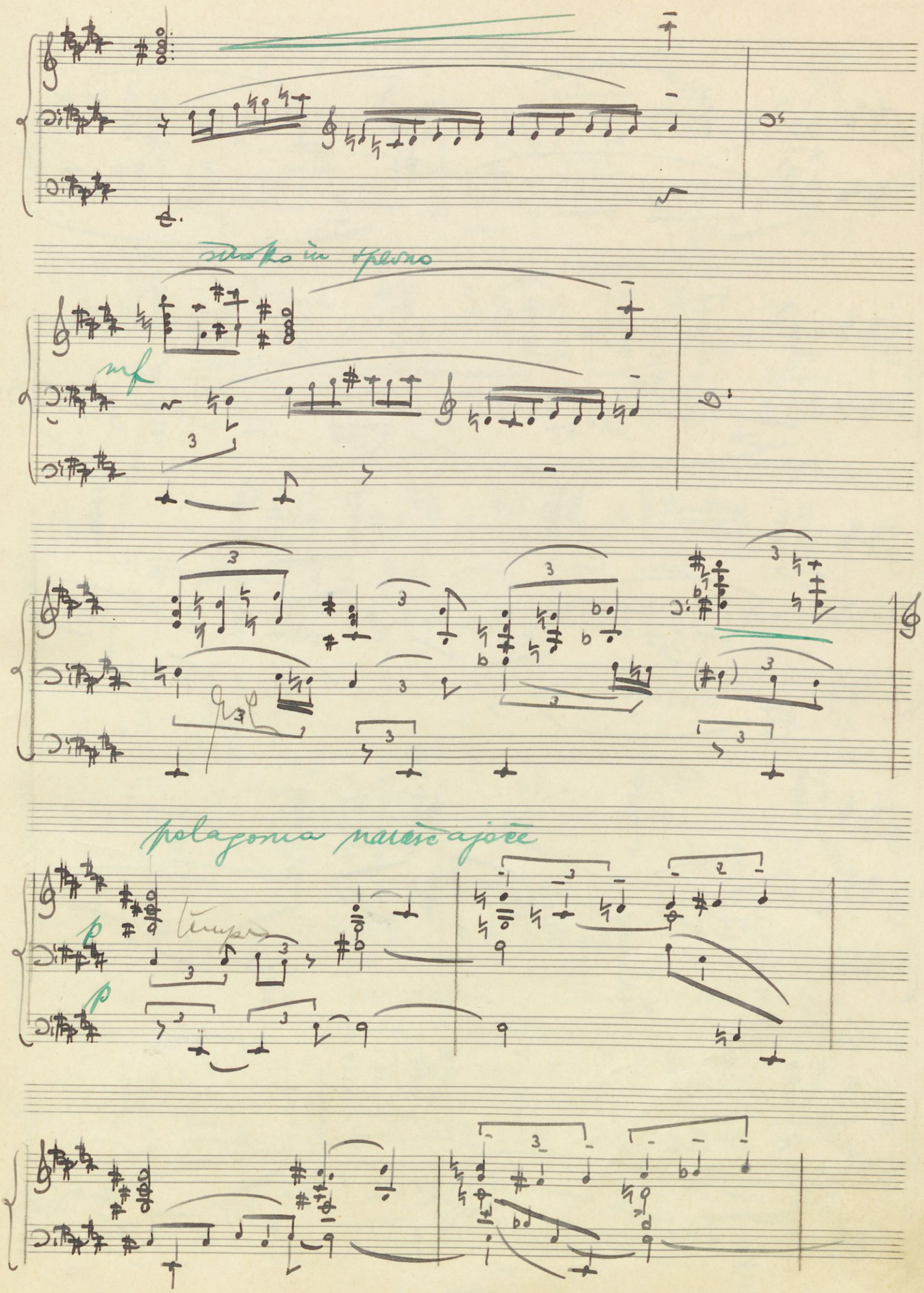
mf
p
p

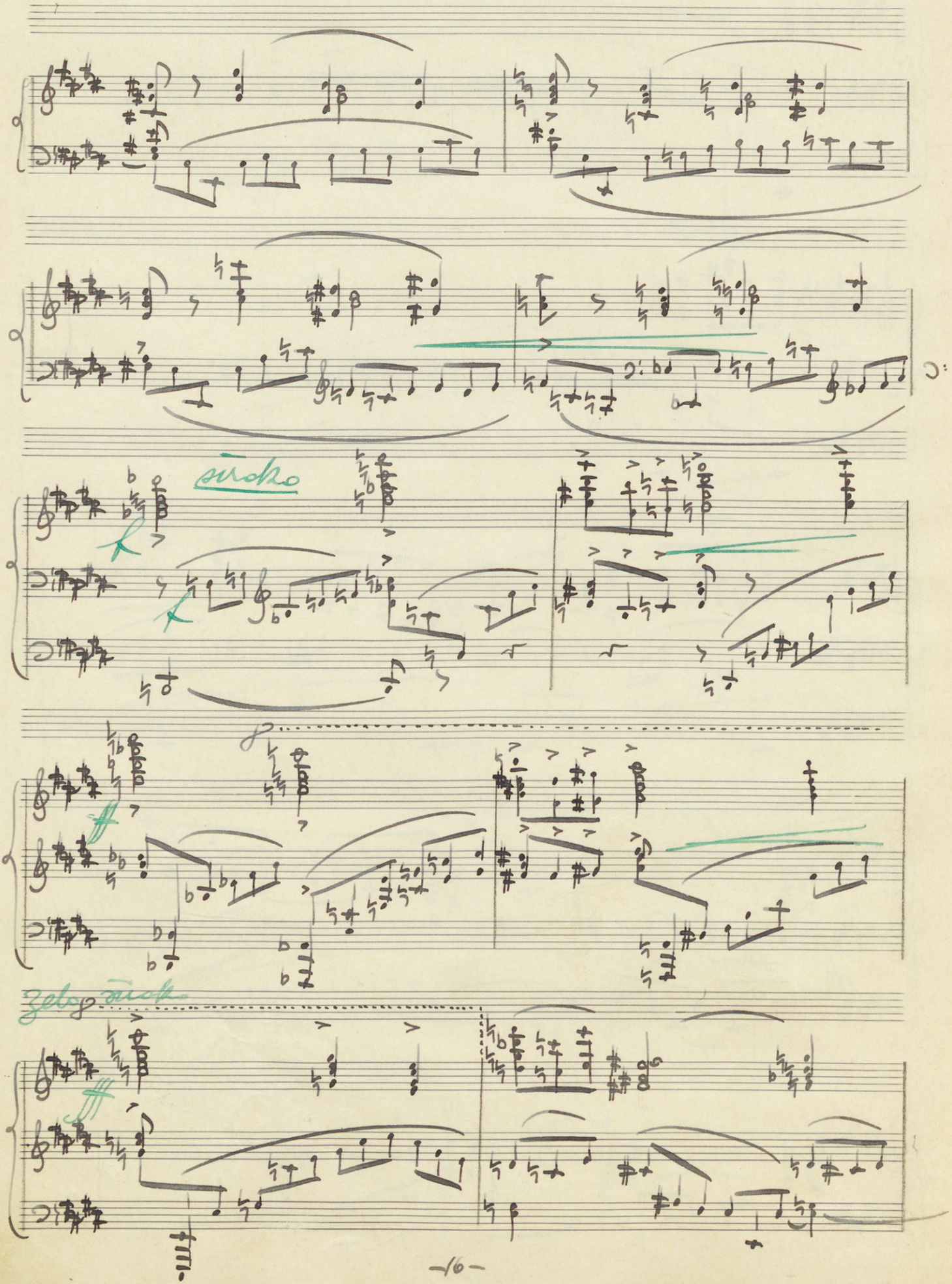
sucho
zelo sucho

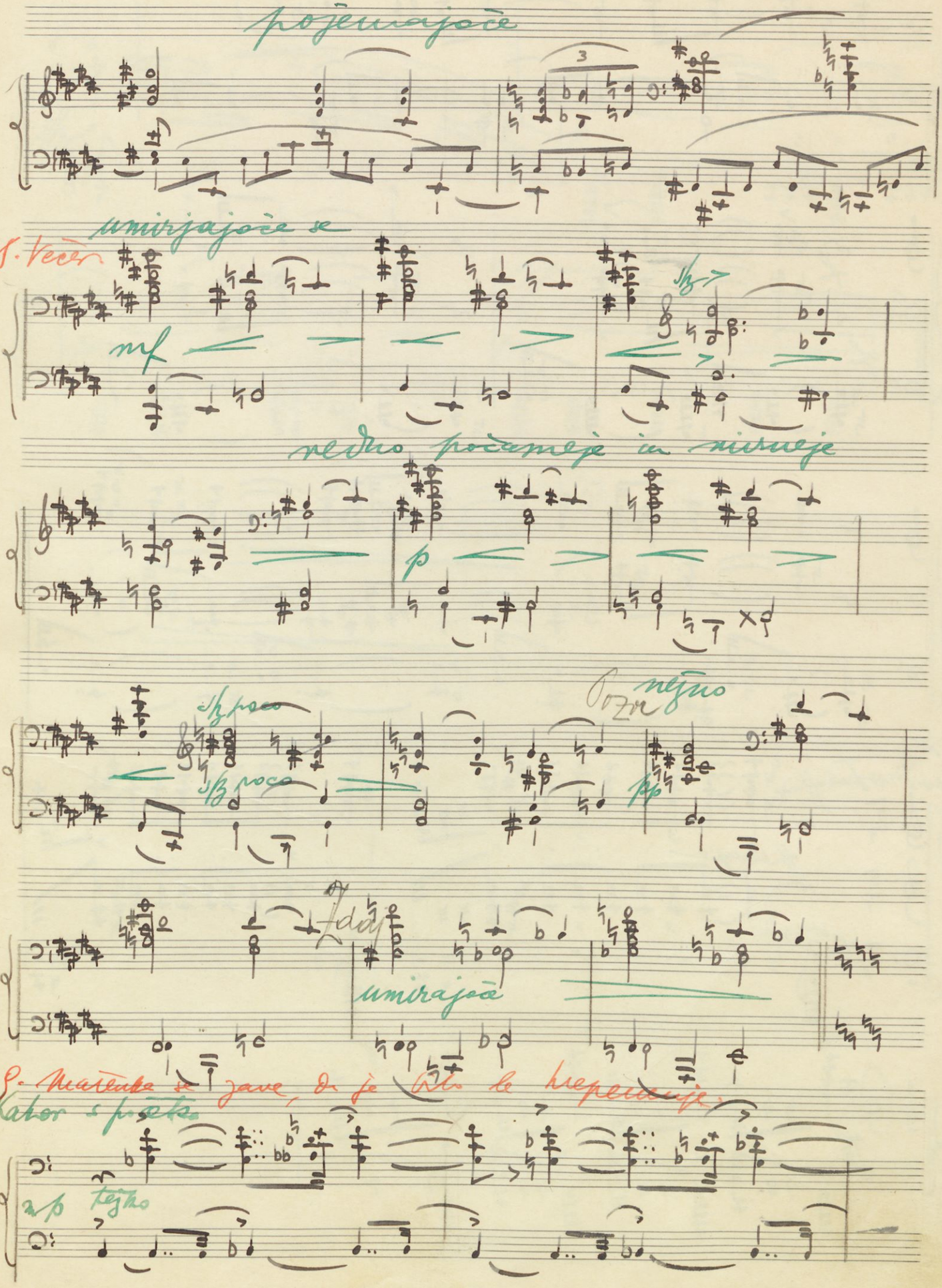

pojemajoče

umirjajoče se

P. Večer

mf

sfz

vedno počasneje in mirneje

p

sfz poco

sfz poco

Pozn. nežno

pp

Ždaj

umirajoče

P. Mařenka se zave, da je Kato le hrepenenje.

Kator s poštko

mp težko

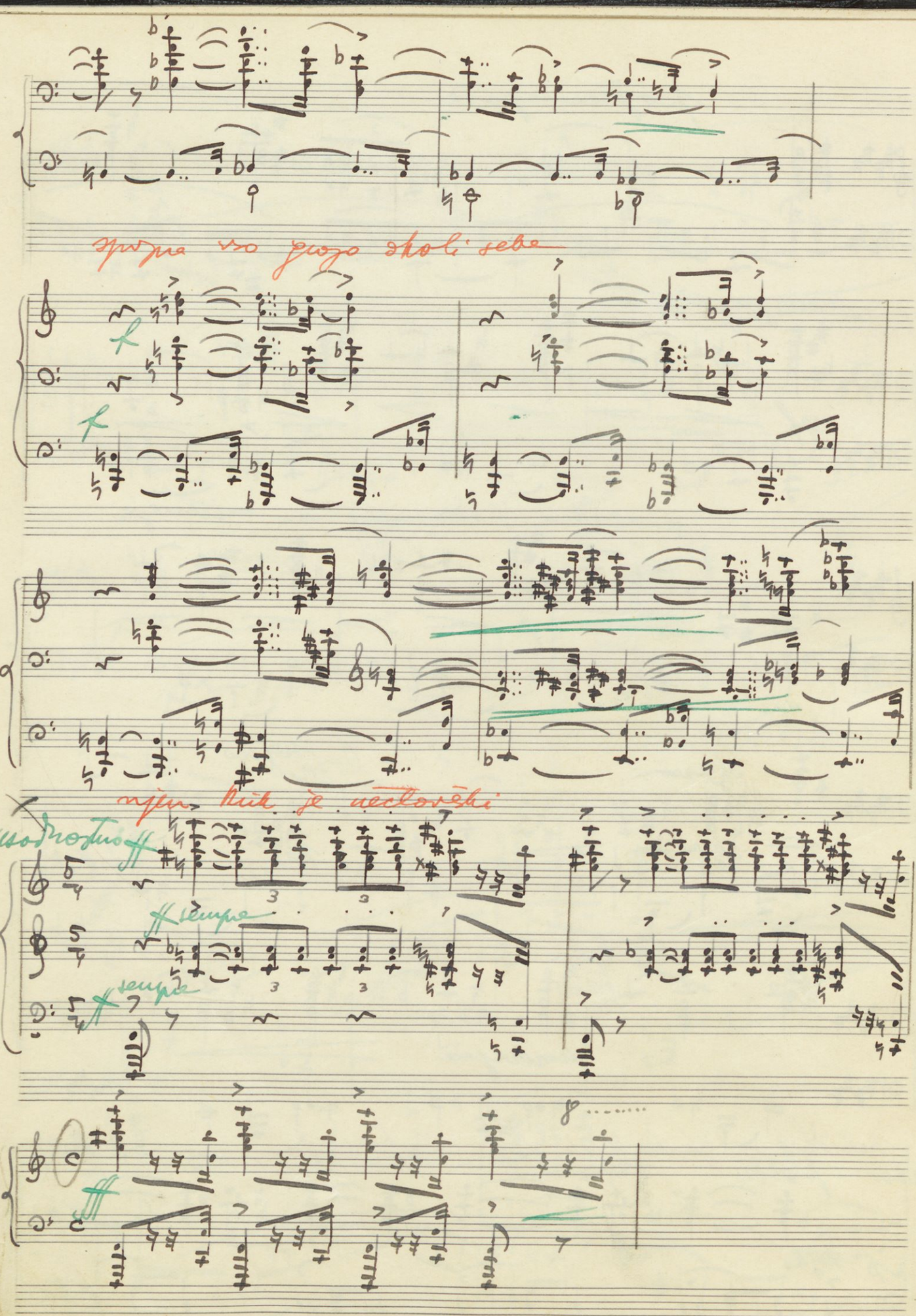
f
f
sempre
sempre
8

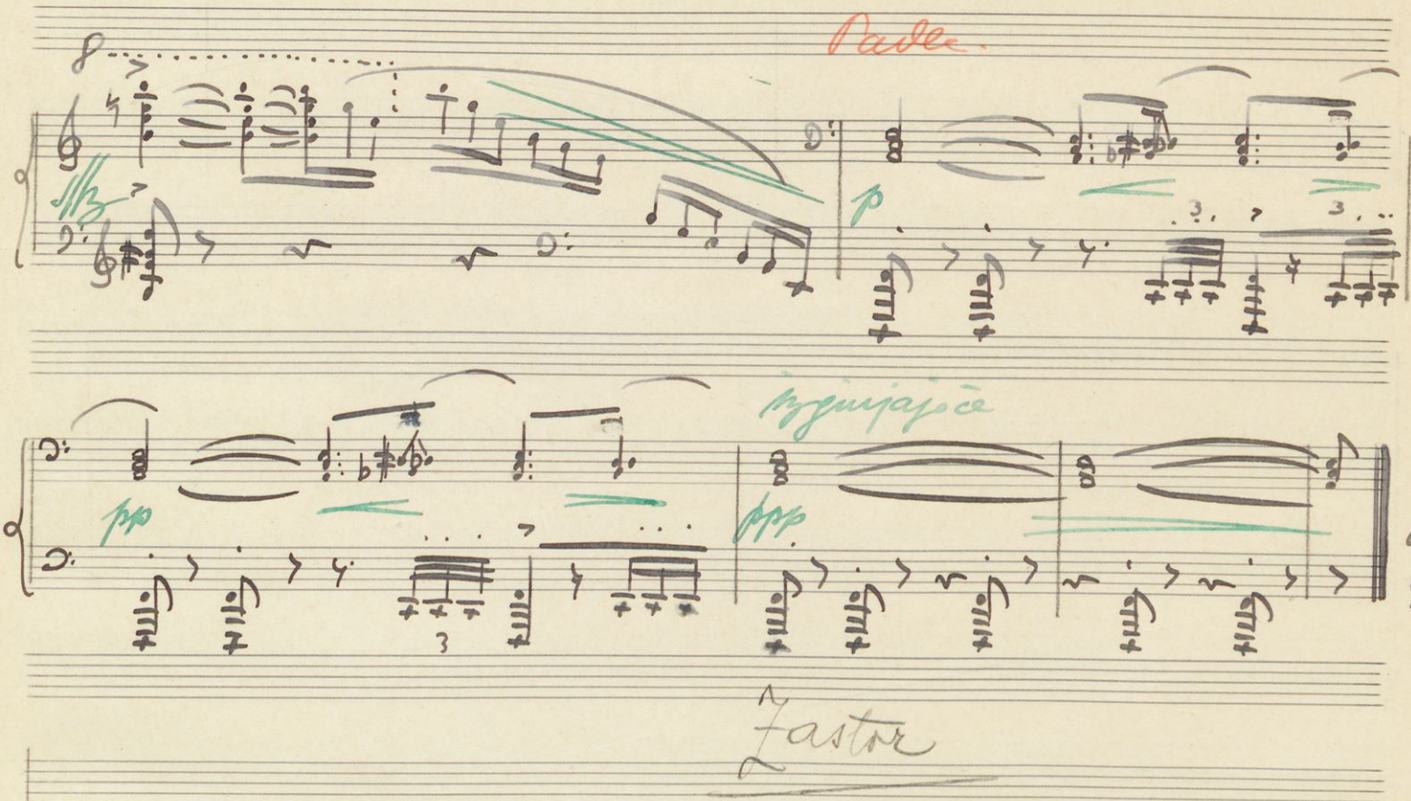

Padla.

p

pp

zgnijajoče

ppp

Lu.

31.10.
1940

Zastor

Narodna in univerzitetna knjižnica v Ljubljani

NARODNA IN UNIVERZITETNA KNJIŽNICA
M rkp
Škerjanc, L.M.
Mařenka
796500651
COBISS